

Jan Tomczak

"Ich will von Gott erzählen wie von einen Menschen, die ich liebe", Hans Frör, München 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 49/2, 198-199

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czemu materiały zyskują na urozmaiceniu, mogą wzbudzić większe zainteresowanie i chronić przed znużeniem. To urozmaicenie widać szczególnie w różnym rozmieszczeniu w poszczególnych jednostkach tekstów i obrazów czy wolnych miejsc przeznaczonych do pisania, naklejania, rysowania lub malowania. Graficzne rozłożenie tekstów i obrazów okazuje się interesujące. W teczce przeznaczonej do pracy uczniów umieszczono pięć arkuszy z tekstami, a przede wszystkim z obrazami, które dzieci mają wkleić w wyznaczonych miejscach. Wszystkie jednostki dla dziecka mają dodatkowo kartę do czytania z interesującymi tekstami i opowiadaniem.

Metody przewidziane w podręczniku są różne i urozmaicone, a przede wszystkim nastawione na aktywność dziecka. Wpada wymienić różnego rodzaju rozmowy, odgrywanie ról, tłumaczenie tekstów, ukierunkowane oglądanie obrazów, tworzenie ich i akcje podejmowane w gminie przez dzieci.

Warto podkreślić, że omawiane katechezy wychodzą z doświadczenia i ze świata dzieci oraz są w tym świecie mocno osadzone. Stanowią wartościowy i interesujący wkład w katechezę wspólnoty parafialnej.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Hans FRÖR, *Ich will von Gott erzählen wie von einen Menschen, den ich liebe*, München 1977, Chr. Kaiser Verlag, s. 76.

Już sam tytuł książki „Chcę opowiadać o Bogu jako o człowieku, którego kocham”, mówi wiele o jej treści, a zwłaszcza o formie, w jakiej jest przekazywana. Podobną myśl wyraża również podane motto zaczerpnięte z prorocstwa Jeremiasza (51,10): „Przyjdźcie, pozwólcie nam opowiadać dzieła Pana, naszego Boga”.

Istotnie, cała książka jest w sensie dosłownym opowiadaniem o Bogu. Zaczyna autor od momentu, kiedy istniał tylko Bóg i powziął decyzję stworzenia świata. Ukazuje w sposób żywy i plastyczny Boga, który stwarza świat, nadaje mu prawa i obserwuje jego rozwój aż do pojawienia się człowieka. Czytelnik niejako razem z Bogiem przygląda się ewolucji świata. Czyta o Bogu, który widzi podobieństwo między sobą i człowiekiem, a płacze z powodu jego złych czynów. Hans Frör opowiada, jak Bóg wkracza w historię ludzką przez wybranie Abrahama, przez dzieje Izraelitów, a szczególnie przez samego Jezusa Chrystusa, któremu poświęcił połowę swej książki. Kończy swe opowiadanie na zmartwychwstaniu i nowym życiu w Kościele.

Nie tyle jednak tematyka zasługuje na szczególną uwagę w tej książce, ile sposób jej ujęcia przez autora, który opowiada o Bogu na sposób ludzki. Bóg w jego relacji zachowuje się jak człowiek. Posiada uczucia ludzkie: cieszy się i smuci, raduje i płacze, zastanawia się i podejmuje decyzje, jest w dobrym i złym nastroju. Hans Frör uważa, że takie mówienie o Bogu jest jak najbardziej biblijne i bliskie człowiekowi, ponieważ opiera się na przeżyciach i doświadczeniach ludzkich. Właśnie obok elementu opowiadania najbardziej godny podkreślenia w omawianej książce jest element doświadczenia. Autor pisze w ten sposób, by w dawnych opowiadaniach ludzi zawartych w Starym i Nowym Testamencie dostrzec doświadczenie ludzi z Bogiem. Czytelnik czuje: tutaj jest o mnie mowa. Może również zdobyć potrzebne doświadczenie wiary. Komu biblijne przekazy stały się dalekie i obce, może przy lekturze przedstawianej pozycji doświadczyć, że owe stare historie Pisma św. są dziś nie mniej aktualne niż dawniej.

Autor nie boi się wspomnianym sposobem opowiadać o Bogu. Nie lęka się antropomorfizmów. Wie bowiem, że nie wolno o Nim milczeć, a mówić możemy tylko w naszym ludzkim języku. Język ten posiada ludzkie wyobrażenia i obrazy dla wyrażania religijnego doświadczenia. Nawet najbardziej abstrakcyjne pojęcie Boga jest wytworem ludzkiego myślenia, a wypowiedzi przez negację, czym Bóg nie jest, również są obrazami, jakkolwiek

szczególnie bladymi. Owocem mówienia przez negację jest także jakieś wyobrażenie Boga. Przez pozornie tak logiczną negację nader ludzkich cech zabiera się Bogu właśnie to, co go czyni dla nas żywym i bliskim. Hans Frör odrzucił takie mówienie o Bogu w przekonaniu, że jeśli nie doświadczyliśmy i nie głosimy z ludzkim sercem, wtedy doświadczyliśmy i głosimy Go bez serca i nieczułego.

Skoro i tak o Bogu nie możemy mówić adekwatnie i bez zniekształceń, lepiej zdaniem autora opowiadać o Nim jak o człowieku, którego się kocha i przeżywa w sytuacji, w jaką On sam wszedł przez Wcielenie. Zawsze jednak należy pamiętać, że „teraz widzimy jakby w zwierciadle, niejasno... teraz poznaję po części” (1 Kor 13, 12). Te słowa przyświecały autorowi przy pisaniu omawianej książki, o czym świadczy umieszczenie ich na początku jako drugiego motto.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Bussfeier mit Kindern und Jugendlichen, wyd. Josef Finkenzeller i Johanna Binder, München-Luzern 1975, Rex-Verlag, s. 127.

Książka jest owocem przemyśleń i pracy jedenastu autorek i autorów, którzy zajmują się (przeważnie w praktyce) religijnym kształceniem i wychowaniem dzieci i młodzieży. Opublikowali w niej jedenaście różnych tematycznie opracowań nabożeństw pokutnych dla dzieci i młodzieży, a nawet dla dorosłych młodych ludzi. Uwzględnili w nich różny wiek adresatów.

Autorzy uwzględnili zasadniczą problematykę stosunku między sakramentem pokuty a nabożeństwami pokutnymi. Nie zajęli się jednak bliżej roztrząsaniem wspomnianego zagadnienia. Woleli bowiem zamiast teoretycznych rozważań dać praktyczną i konkretną pomoc duszpasterzom, katechetom i wszystkim, którzy pracują wśród młodzieży. W napisanych tekstach widać zarówno najnowsze myśli teologiczne dotyczące pokuty, szczególnie jej charakteru eklezjalnego, jak również znajomość pedagogiki, katechetyki, dynamiki grup i bogate duszpasterskie doświadczenia w najróżniejszych dziedzinach wychowania dzieci i młodzieży.

Obok budzących zainteresowanie opowiadań właściwe miejsce zostawili dla medytacji obrazu, przedstawień scenicznych i wspólnej rozmowy. Uszanowano szczególnie zasadę, że przebieg procesu pokutnego wymaga ukierunkowania na wiarę specyficzną dla danego okresu rozwojowego młodego człowieka. Widać to w ukazanych modelach rachunku sumienia, homilii i dialogu prowadzonego w grupie, które odpowiadają ściśle określonej wiekowi dzieci i młodzieży. Na początku każdego szkicu podano zasadniczy motyw i cel danego spotkania pokutnego, który szczególnie zaznacza się w opracowanych tekstach. Nadając biblijny charakter omawianym nabożeństwom, autorzy nie przeciężyli dzieci tekstami trudnymi do zrozumienia. Wypada również zaznaczyć, że tematem tej książki nie jest spowiedź indywidualna, chociaż została w niej uwzględniona. Autorzy nie są zdania, że ostatecznie jedynym sensem nabożeństw pokutnych jest doprowadzenie do indywidualnej spowiedzi. Napisali jednak takie modele, które mogą służyć jako nabożeństwa pokutne i równocześnie jako przygotowania do spowiedzi indywidualnej. Powstały one w praktyce i zostały w niej wypróbowane. Chociaż tworzą tematycznie zamkniętą jednostkę, jednak dadzą się stosować zależnie od konkretnej sytuacji w innych kombinacjach. Koncepcję tych modeli autorzy uważają za otwartą, można by powiedzieć za materiał pobudzający użytkowników do dalszych pomysłów. Nawet podanie określonego wieku adresatów jest propozycją o płynnym charakterze.

Każdy z trzech rozdziałów, na które dzieli się omawiana książka, jest poprzedzony ogólnym wprowadzeniem, w którym przedmówca zwraca uwagę na istotne momenty, które należy uwzględnić przy realizowaniu określonych